

УДК 655.41(477)

*Ігор Мельник,
директор ДП "Всеукраїнське спеціалізоване
видавництво "Світ"*

***Потрібна Державна стратегічна програма розвитку видавничої галузі
Виступ на засіданні колегії Державного комітету телебачення та радіомовлення
України, на якому обговорювалось питання "Про підсумки роботи
Державного комітету телебачення та радіомовлення України
у 2010 році та основні завдання на 2011 рік"***

Видавнича практика засвідчує, що в умовах зміни законодавчих актів, які регламентують підприємницьку діяльність, необхідно зберегти дію тих нормативних документів, які підтримують і стимулюють розвиток книговидання. По-перше, за відсутності спеціального кредитування та реальних можливостей для залучення інвестицій, спрямованих на розвиток української книги, видавництвам практично нізвідки взяти кошти для організації своєї діяльності. Тому збереження режиму пільгового оподаткування видавничої галузі є одним із небагатьох реальних механізмів її підтримки з боку держави. Без цього становище українських видавництв буде ще плачевнішим, ніж досі.

По-друге, прийняття нових законів, зокрема, Податкового кодексу, вносить зміни в діяльність підприємств і підприємців, які співпрацюють із видавництвами на різних етапах підготовки книги. Важливо, щоб на рівні галузевого відомства ці зміни були проаналізовані й доведені до видавництв у вигляді відповідних коментарів і рекомендацій. Така методична допомога сприяла б чіткішій організації роботи видавництв у нових умовах господарювання, особливо — під час перевірки контролюючими органами їх фінансово-економічної діяльності. Адже непоодинокі випадки, коли окремі положення нормативного акта чи службової інструкції тлумачаться сторонами по-різному, що призводить до ускладнень у роботі, і навіть до судових позовів, яких можна було б уникнути, якщо б видавництво своєчасно отримало належне правове роз'яснення з боку фахівців Державного комітету телебачення та радіомовлення України.

Користуючись нагодою, хочу привернути увагу до проблем, які значною мірою ускладнюють роботу державних видавництв. Здавалося б, що державні видавництва, з огляду на свій статус, мають преференції з боку держави, насправді ж, вони працюють у складніших умовах, аніж видавництва недержавних форм власності.

Справа в тому, що, як і будь-яке державне підприємство, державне видавництво організовує свою діяльність на основі фінансово-економічного плану. Теоретично — це правильно, бо план покликаний бути інструментом ефективного управління видавництвом. Однак на практиці це не зовсім так. Державні видавництва не мають гарантованих замовлень на випуск соціально важливих видань, які б могли стати реальною основою при формуванні програми їх діяльності. У зв'язку з цим план, який формується без державної підтримки, це — лише прогноз, творчий намір видавництв надрукувати ту чи іншу книгу. А тому доволі часто,

затверджені до виконання плани не виконуються, і як правило, з незалежних від видавництва причин. Наприклад, через зрив державної програми, право на участь в якій вони виборюють під час оголошеного замовником конкурсу. І тоді, замість очікуваного прибутку, чи, хоча б компенсації витрат на підготовку книжкового проекту, видавництва зазнають збитків. Причому, як матеріальних, бо затрачені кошти на виготовлення оригінал-макетів, так і моральних, адже не виконуються договори, укладені з авторами. Цих ускладнень можна було б уникнути, якби державні видавництва, що укомплектовані високопрофесійними кадрами й не один десяток років спеціалізуються на випуску книжкової продукції, і роблять це якісно, на рівні державних стандартів, мали б певні гарантії при формуванні програми своєї діяльності. У зв'язку зі сказаним, вношу пропозицію, щоб державні видавництва, які спеціалізуються на випуску книжкової продукції і знаходяться у власності держави, отримували б пріоритетний розвиток і всебічну підтримку, зокрема у випуску суспільно необхідних видань за державними тематичними програмами і на засадах державного замовлення.

Крім цього, діяльність державних видавництв значною мірою ускладнює проведення ними тендерних процедур, зокрема, на придбання паперу і поліграфічні послуги. Вважаємо, що книгу, яка є культурно-мистецьким твором, не можна трактувати як виключно товарну продукцію без урахування її функціональної вартості. Тому законодавчо закріплені положення про тендери не має поширюватись на книги. Або ж треба створити належні умови для проведення відповідних процедур. Скажімо, для участі у відкритих торгах згідно з положенням відводиться три місяці, і стільки ж часу дається видавництвам для випуску книжкової продукції за державним замовленням. А тендери, як відомо, оголошуються після затвердження державних програм і підписання договорів на випуск книжкової продукції.

Як засвідчує практика, ці процедури з незалежних від видавництва причин можуть відбуватися і наприкінці року. Зрозуміло, що за таких обставин, видавництвам важко вкласитися у передбачені процедурою терміни. Отож, треба, щоб державні програми затверджувалися відразу після прийняття бюджету країни. Тоді у державних видавництв була б можливість своєчасно провести тендери на придбання паперу і поліграфічні послуги. Або ж треба законодавчо звільнити державні видавництва від проведення тендерів, як їх не проводять видавництва недержавних форм власності.

І останнє. Загальновідомо, що відповідно до режиму пільгового оподаткування видавничі підприємства звільнені від податку на прибуток. Проте, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2003 року № 557, державні видавництва сплачують до бюджету 15% частини чистого прибутку (дивіденди), на які нараховується ще 25% авансових платежів у рахунок податку з прибутку, на який, здавалося б, державні видавництва мають пільги. Отже, державні видавництва змушені працювати в нерівних умовах із видавництвами недержавних форм власності, сплачуючи в цілому до бюджету 18,75% названих платежів, що залишає їх без коштів для розвитку.

Книговидання є надзвичайно складною й відповідальною справою, і без підтримки держави, несистемними діями окремих учасників ринку його важко вивести з кризового стану. Тому на часі розроблення й прийняття Державної стратегічної програми розвитку видавничої галузі, яка, за рекомендаціями експертів, мала б включати цілу низку логічно взаємопов'язаних і синхронізованих у часовому виконанні фінансових, організаційних, пропагандистських й адміністративних заходів, які потрібно здійснювати зусиллями міністерств і відомств та місцевих органів влади.

Виступ надійшов у редакцію 3 березня 2011 року